

ROEMENEN EN DE GROTE OORLOG

Tentoonstelling

2014-18
100 jaar Grote Oorlog

De tentoonstelling 'Roemenen en de Grote Oorlog' is een initiatief van de Ambassade van Roemenië in Brussel, het Roemeens Cultureel Instituut en het Departement internationaal Vlaanderen.

ROEMEENS
CULTUREEL INSTITUUT
BRUSSEL
ROEMEENS
CULTUREEL INSTITUUT
BRUSSEL

Vlaamse
overheid

2014-18
100 jaar Grote Oorlog

In samenwerking met

Muzeul Național
de Istorie a României

UNIVERSITATEA
BABEȘ-BOLYAI

Overall in de wereld wordt de honderdste verjaardag van de Eerste Wereldoorlog herdacht. Meer dan negen miljoen soldaten hebben ‘de Grote Oorlog’ niet overleefd.

Het lijden en de verwoestingen die met het eerste conflict gepaard gingen, hebben het Europese continent dermate veranderd dat de invloed tot vandaag voortduurt.

De algemene geschiedschrijving over de Eerste Wereldoorlog en een groot deel van de actuele berichtgeving over de herdenking spitst zich toe op de gebeurtenissen aan het westelijk front. De loopgravenoorlog op Vlaamse bodem en de verschrikkingen van de eindeloze veldslagen langs de Marne en de Somme zijn een onuitwisbaar beeld dat tot het collectieve geheugen is gaan behoren. De begrijpelijke fixatie op het westelijk front mag echter niet doen vergeten dat de oorlog ook in het oosten talloze brandhaarden veroorzaakte. Ook de Balkan stond in vuur en vlam en ook daar veroorzaakte de oorlogsmachine ontredde en dood.

Roemenië poogde met de moed der wanhoop buiten het wereldconflict te blijven, maar werd in de alles verterende maalstroom meegezogen.

De tentoonstelling ‘Roemenen en de Grote Oorlog’ schetst een aangrijpend beeld van de chronologie van de gebeurtenissen die het land in het wereldconflict deden belanden. Het unieke fotomateriaal opent voor de toeschouwer een venster op een verleden dat tot nu wellicht onderbelicht bleef.

We hopen dat initiatieven als dit bijdragen tot een breder begrip van de geschiedenis, want dat begrip is nodig om te vermijden dat die geschiedenis zich ooit nog herhaalt.

Koen Verlaeckt

Secretaris-generaal
Departement internationaal Vlaanderen

Stefan Tinca

Ambassadeur van Roemenië
in Brussel

Charta ROMANIEI CU TERRILE VECINE

Lucrată pentru trebuința școlorilor primare

G. Al. Zamfiroi.
(Profesoru)

Editura Librăriei Sococu & Comp.
Stabil. grafic. Sococu & Teclu
București
1905.

ROEMENIË VOOR HET UITBREKEN VAN DE GROTE OORLOG

In 1914 strekte het Koninkrijk Roemenië zich uit over een oppervlakte van 139.078 km², met een bevolking van 7.771.341 inwoners. De Roemeense gebiedsdelen die zich onder Oostenrijks-Hongaarse en tsaristische overheersing bevonden, waren: Transsylvanië (123.464 km²/3 miljoen Roemenen), Boekovina (10.442 km²/300.000 Roemenen) en Bessarabië (45.422 km²/967.853 Roemenen).

Roemenië was een constitutionele monarchie met als staatshoofd koning Carol I, afkomstig uit het geslacht Hohenzollern-Sigmaringen (de vorst met de langste heerschappij uit de geschiedenis van Roemenië – 48 jaar, van 1866 tot 1914); de troonsopvolger was prins Ferdinand, de neef van de koning. De politieke arena werd gedomineerd door twee politieke partijen: de Liberale Partij en de Conservatieve Partij.

Roemenië bevond zich midden in een proces van ontwikkeling en modernisering. Hoewel de landbouw nog altijd het belangrijkste onderdeel van de economie vormde (in 1914 was 82% van de bevolking werkzaam in de landbouw), begon de industrie een steeds belangrijker rol te spelen in het economische en sociale leven van het land. Straatverlichting (inbegrepen elektrische), riolering, openbaar vervoer en bestrating waren aandachtspunten waar de burgemeesters van de grote Roemeense steden voortdurend aan werkten. In 1914 kon het Roemeense leger bogen op een aantal van 48.000 rekruten; in vredetijd telden de strijdkrachten 105.512 soldaten en 7.059 officieren. ■

DE ROEMEENSE BUITENLANDSE POLITIEK VOOR DE OORLOG

In 1914, ten tijde van het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, bevond Roemenië zich in een allesbehalve comfortabele situatie: het land was een bondgenoot van Duitsland en Oostenrijk-Hongarije (op grond van het in 1883 gesloten verdrag, waar Italië zich in 1888 bij had aangesloten), maar had talloze politieke en diplomatieke geschillen met de Dubbelmonarchie.

Vanaf 1908, nadat hij de leiding over de regering en de Liberale Partij had overgenomen, probeerde Ion I.C. Brătianu een veel onafhankelijker beleid ten opzichte van Oostenrijk-Hongarije te bevorderen (hoewel het bondgenootschap met Centrale Mogendheden nog steeds noodzakelijk werd geacht) en de betrekkingen met Rusland te normaliseren, die in de voorafgaande periode nogal gespannen waren geweest. De Bosnische crisis bracht de aanzienlijke wrijvingen tussen de Balkanpolitiek van Oostenrijk-Hongarije en die van Roemenië aan de oppervlakte, wrijvingen die 'chronisch' werden tijdens de Balkan crisis van 1912-1913. De pro-Bulgaarse opstelling van de Dubbelmonarchie en de weigering om de Roemeense belangen te steunen tijdens de Tweede Balkanoorlog betekende een definitieve breuk in de politieke en diplomatieke betrekkingen tussen de twee landen.

De relatie met Wenen, naast de genoemde strijdpunten, had hoofdzakelijk veel te lijden gehad onder het vraagstuk van de Roemeense bevolking van Transsylvanië. Aan het begin van de twintigste eeuw werd de vijandige houding van de Dubbelmonarchie, die haar anti-Roemeense beleid in Transsylvanië voortzette, steeds nadrukkelijker. De politieke leiders in Boekarest waarschuwden de regering in Wenen herhaalde malen dat de tegen de Roemeense bevolking van Transsylvanië gerichte vervolgingen een ongunstige uitwerking zouden hebben op de bilaterale betrekkingen. Hier moet nog aan worden toegevoegd dat de regering in Sint-Petersburg toenadering zocht tot Roemenië: hiervan was het bezoek van tsaar Nicolas II (vergezeld van zijn hele gezin) aan Constanța in 1914, slechts enkele dagen voor het uitbreken van 'de Grote Oorlog', wellicht het duidelijkste bewijs. ■

Koning Carol I en tsaar Nicolas II tijdens het bezoek van de Russische vorst aan Roemenië (juni 1914) (MNIR)

DE VERGADERING VAN DE KROONRAAD VAN 21 JULI 1914

De Roemeense staat was bondgenoot van de Centrale Mogendheden op grond van een in 1883 gesloten verdrag, dat meermalen was verlengd (laatst in 1913). Gedurende die gehele tijdspanne zijn de bepalingen van het verdrag geheim gebleven, zodat ze alleen bekend waren bij koning Carol I en bij sommige van de voorzitters van de Ministerraad (Ion C. Brătianu, Dimitrie A. Sturdza, P.P. Carp, Titu Maiorescu, Ion I.C. Brătianu); de overeenkomst is nooit ter goedkeuring voorgelegd aan het Parlement, vanwege het feit dat het vraagstuk van Transsylvanië en van de Roemenen aan gene zijde van de Karpaten zo gevoelig lag in het Oude Koninkrijk.

Al in de eerste dagen na het uitbreken van de oorlog richtten zowel de Duitse keizer als de keizer van Oostenrijk-Hongarije zich tot koning Carol I met het verzoek de oorlog in te gaan aan de kant van de Centrale Mogendheden. Op 21 juli 1914, om 17.00 uur, werd de Kroonraad bijeengeroepen op kasteel Peleş in Sinaia, waaraan werd deelgenomen door koning Carol I, kroonprins Ferdinand, Ion I.C. Brătianu – voorzitter van de Ministerraad, Mihail Pherekyde – voorzitter van de Vergadering van Afgevaardigden, Theodor Rosetti – voormalig premier, Petre P. Carp – voormalig premier en leider van de Conservatieve Partij, Alexandru Marghiloman – leider van de Conservatieve Partij, Ion Lahovari

en Ion C. Grădişteanu – voormalige conservatieve ministers, Take Ionescu – leider van de Conservatief-Democratische Partij, Constantin C. Dissescu – voormalig minister, Constantin Cantacuzino-Paşcanu – markant lid van de Conservatief-Democratische Partij. Tevens namen alle ministers van het door I.I.C. Brătianu geleide kabinet aan de vergadering deel. Als eerste nam koning Carol I het woord, die aangaf de overtuiging te zijn toegedaan dat Roemenië de verdragen die het land met de Triple Entente verbonden ten uitvoer moest leggen. Petre P. Carp was de enige die zich aan de kant van de koning schaarde. Alle andere deelnemers die het woord namen, spraken zich uit voor neutraliteit. Zij wezen erop dat het verdrag met de Centrale Mogendheden van defensieve aard was. Aangezien Oostenrijk-Hongarije niet was aangevallen, maar als eerste in de aanval was gegaan, was Roemenië niet verplicht zich erbij aan te sluiten. Ion I.C. Brătianu bracht het vraagstuk van de Roemenen van Transsylvanië en de wil van het volk om neutraal te blijven. De koning was genoodzaakt zich bij het besluit van zijn adviseurs neer te leggen. De volgende dag werd in Monitorul Oficial (het Staatsblad) het communiqué gepubliceerd waarmee Roemenië zijn neutraliteit verkondigde (in feite ‘gewapende afwachting’). ■

Kasteel Peleş, de koninklijke residentie waar de vergadering van de Kroonraad plaatsvond (MNIR)

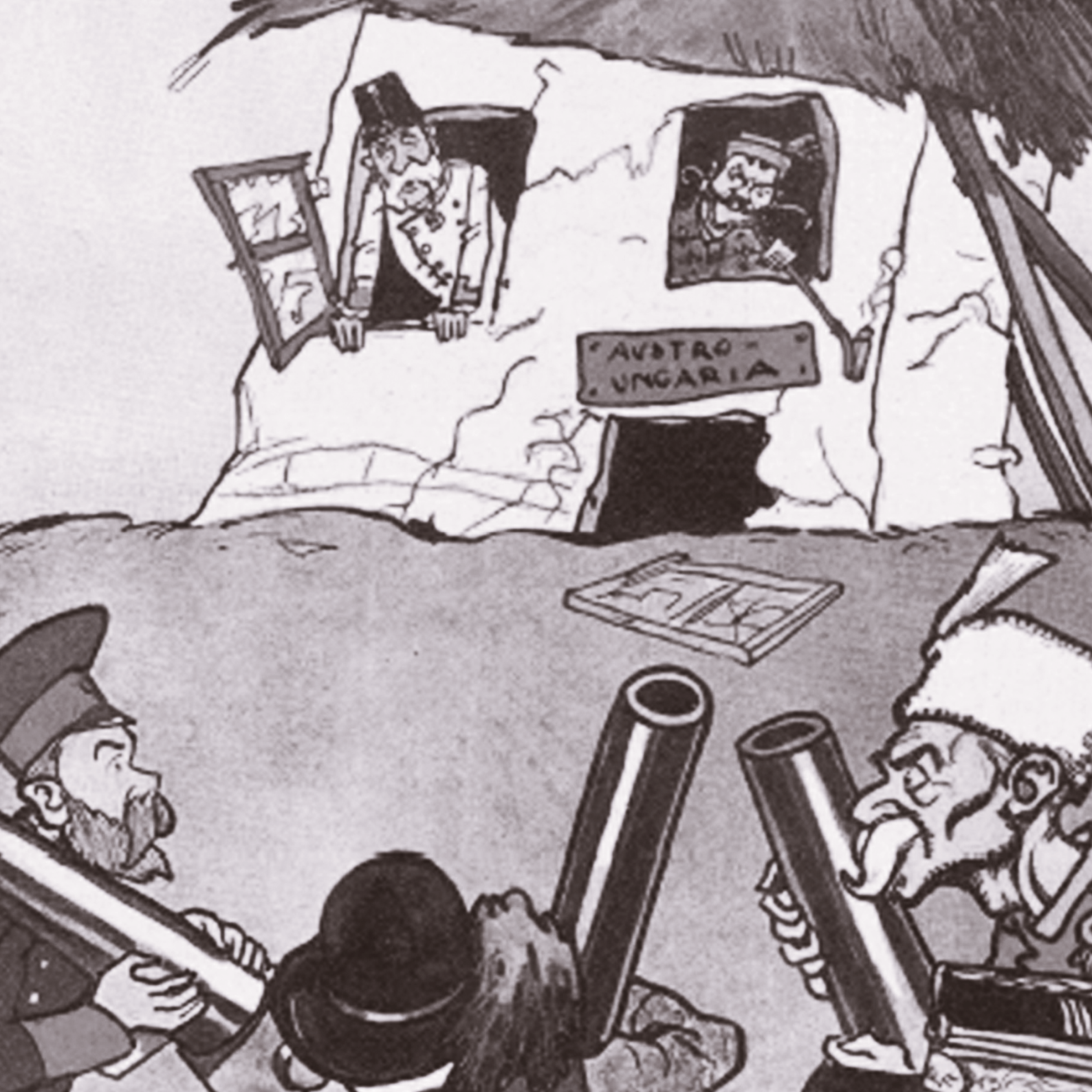

DE PERIODE VAN DE NEUTRALITEIT **DUITSGEZINDEN EN ENTENTE-GEZINDEN**

De jaren van de neutraliteit werden gekenmerkt door acties van de beide kampen – pro-Entente en pro-Duits – waarvan ieder probeerde argumenten aan te dragen ten gunste van deelname aan de oorlog (aan de ene of de andere kant) of van het handhaven van de neutraliteit. Prinses Maria was degene die binnen de koninklijke familie openlijk de zaak van de Entente steunde. De emblematische figuur van de pro-Entente-stroming was Nicolae Filipescu, een getalenteerd journalist, bekwaam redenaar, conservatief politicus. Aan de andere kant werd Alexandru Marghiloman, de voorzitter van de Conservatieve Partij, gezien als sympathisant van de Centrale Mogendheden. Binnen de rangen van de Liberale Partij en van de Conservatief-Democratische Partij (onder leiding van Take Ionescu) was de positieve houding ten gunste van de Entente unaniem. Onder degenen die zich fel voorstander betoonden van de Roemeense deelname aan de oorlog bevonden zich Nicolae Iorga, Constantin Mille, A.D. Xenopol, dr. Constantin Istrati, Barbu Șt. Delavrancea, Constantin Mille en Vasile Lucaciu.

Ter onderbouwing van hun positie wezen de vertegenwoordigers van de pro-Duitse stroming op het tsaristische gevaar. De belangrijkste vertegenwoordigers van dit kamp waren Petre P. Carp en Constantin Stere. Tevens toonde koningin Elisabeta, die zich nooit had bemoeid met het politiek leven van het land, zich een fervent pleitbezorgster van de Duitse zaak. ■

Koningin Maria, door bloedbanden verbonden met de belangen van de Entente (MNIR)

DE PERIODE VAN DE NEUTRALITEIT. 1914-1916

De pro-Entente (en vooral pro-Franse) gevoelens van de publieke opinie werden al in de eerste dagen na de Kroonraad duidelijk. Bijvoorbeeld op 24 juli/4 augustus 1914, toen de in Boekarest woonachtige Franse staatsburgers naar hun vaderland vertrokken na de afkondiging van de mobilisatie, werden ze onderweg naar het Noordstation begeleid door een enthousiaste menigte die met Roemeense en Franse vlaggen zwaaide en 'Vive la France!' en 'Trăiască România' (Leve Frankrijk, Leve Roemenië) riep. In Boekarest functioneerde 'de Frans-Roemeense Vriendschapsliga', onder leiding van George Diamandi. In de hoofdstad was tevens 'het Transsylvanische Legioen' actief, dat voornamelijk bestond uit naar het Oude Koninkrijk uitgeweken Roemenen uit Transsylvanië; het Legioen, dat de krant 'Ardealul' (Transsylvanië) uitgaf, bereikte binnen enkele maanden een ledental van 30.000. In het najaar van 1914 werd de organisatie 'Nationale Actie' opgericht, waarvan Nicolae Filipescu de drijvende kracht was en waarvan het verklaarde doel was te bewerkstelligen dat het land de oorlog in zou gaan aan de kant van de Entente.

Op 27 september/10 oktober 1914 overleed koning Carol I. De volgende dag legde Ferdinand de eed af tegenover de Grondwetgevende Vergadering, waarbij hij verklaarde 'te zullen regeren als een goede Roemeen'. Op 2/15 oktober werd koning Carol begraven in de kerk van het klooster Curtea de Argeș.

De viering van de Vereniging van de Vorstendommen (24 januari 1915) vormde de aanleiding voor betogingen in het hele land, en aan het thema van de 'eenheid van alle Roemenen' werd overal, zonder uitzondering, uitdrukking gegeven. Er vonden theatervoorstellingen, concerten en door unionistische genootschappen georganiseerde bijeenkomsten plaats. In een toespraak stelde Nicolae Titulescu: 'Roemenië kan geen geheel vormen zonder Transsylvanië! Roemenië kan niet groot zijn zonder offer! (...) Wij hebben Transsylvanië nodig! We kunnen er niet zonder leven! We zullen weten hoe we het moeten innemen en vooral dat we het verdienen!' Het aantal vluchtelingen uit Transsylvanië en Boekovina bleef groeien, en de Roemeense overheid deed haar uiterste best hen te steunen. De vluchtelingen werden opgenomen in patriottische verenigingen en namen deel aan de door deze ontplooiden activiteiten. ■

Het tijdschrift 'Furnica' (De mier), een satirische en humoristische publicatie, gaf blijk van een eigen benadering van de gebeurtenissen die zich op het binnenlandse, maar ook het buitenlandse vlak afspeelden. De redacteurs stelden zich pro-Entente op en waren kritisch aan het adres van de regering en haar beleid (namelijk het bewaren van de neutraliteit): het steeds wankeler huis (Oostenrijk-Hongarije) van Franz Joseph, moet stand houden tegen de aanvallers. (MNIR)

*Betoging voor deelname van Roemenië aan de oorlog,
gehouden in Boekarest, 1916 (MNIR)*

In het voorjaar van 1915 gaven de Duitse overwinningen aan het Oostfront de propaganda van de Centrale Mogendheden in Roemenië een nieuwe impuls. De propagandaoorlog werd gevoerd via de twee gezantschappen in Boekarest, maar ook via de over het land verspreide consulaten en vice-consulaten (Brăila, Constanța, Focșani, Galați, Craiova, Giurgiu, Iași, Piatra Neamț). Er waren talloze agenten voor propaganda en misinformatie actief; het aantal gefinancierde publicaties nam toe ('Ziua', 'Seara', 'Bukarester Tageblatt', 'Minerva', 'Dreptatea', 'Moldavië' – waar Petre P. Carp zich voor inzette). Deze hadden echter tamelijk weinig invloed.

In de zomer van 1915 vond een reeks manifestaties plaats in het kader waarvan nadrukkelijk werd geëist dat 'het land in actie komt'. Op 24 oktober vond een bijeenkomst plaats in de zaal 'Dacia', waar 15.000 betogers aan deelnamen. Er vonden ongeregelde plaatsen met de ordetroepen, als gevolg waarvan één persoon werd gedood en anderen gewond raakten. De sessie van het Parlement in de winter van 1915-1916 was zeer gespannen. De koning zelf werd tijdens het uitspreken van de troonrede in de rede gevallen door leuzen tegen de regering en voor eenheid.

In het eerste deel van 1916 namen de acties van de oppositie enigszins af. Tot op zekere hoogte beseften de oppositieleiders dat de deelname van Roemenië aan de oorlog in grote mate afhing van wat er buiten het land gebeurde. ■

Entre les sous-
Jean J. C. Bratianu, Président
me de Roumanie au nom du Gouvernement
d'une part,
Comte de Saint Aulaire, Envoyé Extraordinaire et Ministre
Plénipotentiaire de la République Française près S. M. le Roi de
Grèce,
George Barclay, Envoyé Extraordinaire et Ministre Pléni-
potentiaire de S. M. le Roi du Royaume Uni de Grande Bretagne
et d'Irlande et des Dominions Britanniques au de là des Mers
et le Baron Fasciotti, Envoyé Extraordinaire et Ministre Pléni-
potentiaire de S. M. le Roi de Roumanie,
ont signé à Paris le 20 Mars 1913 l'Article IV
des Limites des Territoires Roumains
Le Roi d'Italie, S. M. le Roi de Roumanie,
S. M. le Roi de Grèce, S. M. le Roi de Serbie,
S. M. le Roi de Bulgarie, S. M. le Roi de Roumanie
ont accepté les Limites des Territoires Roumains
fixées par l'Article IV des Limites des Territoires Roumains
Le Roi d'Italie, S. M. le Roi de Roumanie,
S. M. le Roi de Grèce, S. M. le Roi de Serbie,
S. M. le Roi de Bulgarie, S. M. le Roi de Roumanie
ont accepté les Limites des Territoires Roumains
fixées par l'Article IV des Limites des Territoires Roumains

DE PERIODE VAN DE NEUTRALITEIT. **TUSSEN DE ENTENTE EN DE CENTRALE MOGENDHEDEN**

De bij het conflict betrokken grote mogendheden spanden zich voortdurend in om de regering in Boekarest ervan te overtuigen deel te nemen aan de oorlog. Duitsland rekende nog op de invloed en het gezag van koning Carol I om de balans in zijn voordeel te laten doorslaan. Dadelijk na het uitbreken van de oorlog stelde Duitsland aan Roemenië het bezit van Bessarabië, het zuiden van Boekovina (de districten Suceava en Rădăuți) in het vooruitzicht, alsmede concessies voor de Roemenen in Transsylvanië. Berlijn spande zich ook in om een Oostenrijks-Hongaars-Roemeens compromis tot stand te brengen. Hoewel Berlijn en, in zekere mate, Wenen, de nodige druk uitoefenden, liepen hun inspanningen stuk op de weigering van Budapest.

In de twee jaar van neutraliteit oefenden de mogendheden van de Entente op hun beurt druk uit op de Roemeense regering, druk die ertoe leidde dat op 4/17 augustus 1916 een Verdrag tot Bondgenootschap werd afgesloten tussen Roemenië aan de ene kant en Rusland, Frankrijk, Groot-Britannië en Italië aan de andere kant. De ondertekenaars waren Ion I.C. Brătianu, Stanislas Poklevski-Koziell (Rusland), de graaf van Saint-Aulaire (Frankrijk), Sir George Barclay (Groot-Britannië) en baron Carlo Fasciotti

(Italië). Dit verdrag bepaalde: de territoriale integriteit van Roemenië binnen de op die datum bestaande grenzen werd gegarandeerd; Roemenië verplichtte zich ertoe de oorlog te verklaren en Oostenrijk-Hongarije aan te vallen; de vier Europese mogendheden erkenden het recht van Roemenië 'om grondgebieden van de Oostenrijks-Hongaarse monarchie te annexeren' in de zin van art. 4 van het verdrag, dat wilde zeggen: de door Roemenen bewoonde gewesten – Transsylvanië, de Banaat en Boekovina; de ondertekenaars verplichtten zich ertoe geen afzonderlijke of algemene vrede te sluiten met andere staten 'doch uitsluitend in vereniging en tegelijkertijd'. Er werd ook een militaire Conventie bij dit verdrag gevoegd op grond waarvan de Geallieerden zich ertoe verplichtten een reeks militaire acties te ondernemen die ervoor zouden zorgen dat het offensief van het Roemeense leger tegen de strijdkrachten van de Triple Entente zou slagen. ■

De politieke overeenkomst die Roemenië had afgesloten met de Entente-mogendheden: Frankrijk, Engeland, Rusland, Italië (ANR)

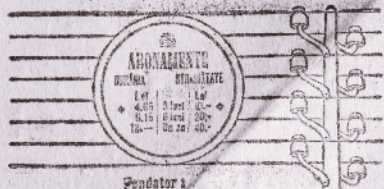
5 BANI

Sămbătă 12 August 1916

Ediție specială

5 BANI

Sămbătă 13 August 1916

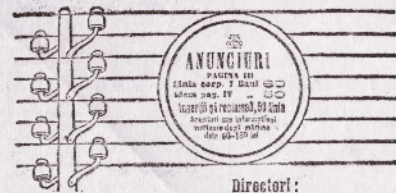

Fondator: ELUIGI CAZZAVILLAN

UNIVERSUL

CELE DIN URMĂ ȘTIRI DIN LUMEA ÎNTREGĂ
TELEGRAFICE ȘI TELEFONICE

Redacția și Administrația: București, ștr. Brezoianu, 11

Directorii:
VIRGIL N. DARASCU și STELIAN POPESCU

CONVOCACAREA

Consiliului de Coroană

Măine, Duminică, la orele 10 dimineața, se va întruni la Palat un Consiliu de Coroană.

Vor participa la Consiliu: 1. Intregul guvern. 2. Fostii președinți de Consiliu, d-nii Petre Carp, Titu Maiorescu și Theodor Rosetti. 3. Șefii de partide d-nii: N. Filipescu, Tache Ionescu și Al. Marghiloman. 4. Actualii și fostii președinți ai corpurilor legislative, d-nii: Mihail Ferechide, Al. Cantacuzino-Pășcanu și Const. Olănescu. D-l Basile Missir, președintele Senatului, lipsește din țară.

Primul-ministru a și înștiințat pe șefii partidelor de opoziție de convocarea Consiliului de Coroană.

Eri pe seară primul-ministru a avut o conferință cu d. Take Ionescu, care a sosit de la Sinaia, eri d. a., cu automobilul. Mai putem adăuga, ca fapt precis, că în ce privește tratativele diplomatice cu Quadrupla, ele au fost terminate cu succes și au și căpătat forma definitivă și oficială.

DE VERGADERING VAN DE KROONRAAD VAN 14 AUGUSTUS 1916

Na de afsluiting van het Verdrag tot Bondgenootschap met de Entente (dat geheim werd gehouden), werden uitnodigingen verzonden voor een vergadering van de Kroonraad, op het Cotroceni-paleis. Aan deze voor de lotsbestemming van Roemenië zo belangrijke gebeurtenis werd deelgenomen door premier Ion I.C. Brătianu en alle ministers van de regering, de voorzitter van de Vergadering van Afgevaardigden (Mihail Pherekyde), de vicevoorzitter van de Senaat (Constantin Robescu), voormalige premiers (Titu Maiorescu, Petre P. Carp, Theodor Rosetti), partijleiders (Take Ionescu, Nicolae Filipescu, Alexandru Marghiloman) en voormalige voorzitters van de Vergadering van Afgevaardigden (Constantin Olănescu en Constantin Cantacuzino-Paşcanu). Uiteraard, in aanwezigheid van koning Ferdinand, die in het gezelschap was van kroonprins Carol. De vorst opende de vergadering met de mededeling dat Roemenië de oorlog in zou gaan aan de kant van de staten van de Entente, waarna hij verklaarde dat het nemen van dit besluit 'een zelfoverwinning' voor hem was en de aanwezigen verzocht hem te steunen. Premier Ion I.C. Brătianu legde uit welke redenen ten grondslag lagen aan het besluit van de regering

om de neutraliteit op te geven, waarvan het ideaal van de nationale eenheid de belangrijkste was. Take Ionescu, Emil Costinescu, Nicolae Filipescu, Mihail Pherekyde, C.F. Robescu spraken ook hun steun uit voor het besluit om de oorlog in te gaan en verzekerden de koning van hun steun. Alexandru Marghiloman en Titu Maiorescu waren terughoudend, terwijl Petre P. Carp verklaarde tegenstander te zijn.

De besluiten van de Kroonraad werden dezelfde dag bekendgemaakt aan het publiek en met enthousiasme ontvangen in de hoofdstad. Enkele uren later werd de staat van beleg ingesteld en werd de algemene mobilisatie van het leger afgekondigd. Om 20.25 uur overhandigde de gevolgmachtigd minister van Roemenië in Wenen de oorlogsverklaring aan de keizerlijke regering. Duitsland gaf uiting aan zijn solidariteit met Oostenrijk-Hongarije door op 17 augustus Roemenië de oorlog te verklaren, gevolgd door Turkije (17 augustus) en Bulgarije (19 augustus 1916). In de nacht van 14/15 augustus 1916 ging het Roemeense leger in het offensief in Transsylvanië door de Karpaten over te steken. ■

De krant 'Universul' kondigt aan dat de Kroonraad is bijeengeroepen op 14 augustus 1916 (MNIR)

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **DE VELDTOCHT VAN 1916**

In de middag van 14 augustus 1916 werd de mobilisatie van het leger afgekondigd. De strijdkrachten van het Roemeense leger bestonden ten tijde van de mobilisatie uit 833.758 soldaten en ongeveer 18.000 officieren, onderverdeeld in 23 infanterie- en twee cavaleriedivisies met wisselende taken en bewapening. In augustus 1916 vertoonde het Roemeense leger, ondanks de onmiskenbare inspanningen van de regering in de jaren van de neutraliteit om de gevechtskracht te verhogen door de strijdkrachten te voorzien van moderne militaire en technische middelen en bewapening, een overduidelijke inferioriteit op het vlak van bewapening en uitrusting, met name op het gebied van de zware artillerie, mitrailleurs en luchtmacht. Dit alles zou tragische consequenties hebben voor het verloop van de militaire operaties van het Roemeense leger in de herfst van het jaar 1916.

Het Roemeense leger drong op 18 plaatsen Transsylvanië binnen, waarbij het verzet van de vijand aan de grens snel werd overwonnen. Dit offensief werd uitgevoerd door het Eerste, Tweede en Vierde Leger. Op 16/29 augustus 1916 trok het leger Braşov binnen, waar het met groot enthousiasme werd onthaald door de Roemeense bevolking.

Op 17/30 augustus 1916 verklaarde Duitsland de oorlog aan Roemenië, twee dagen later gevolgd door Bulgarije en Turkije. In deze omstandigheden kon de opmars van het Roemeense leger in Transsylvanië niet meer de offensieve reikwijdte hebben van de eerste dagen, aangezien het nodig was aanzienlijke effectieven uit dit gebied terug te trekken om de zuidkant van het front te versterken. Gezien deze stand van zaken – het Duits-Bulgaarse offensief in het zuiden – gaf de Roemeense bevelhebber telegrafisch opdracht ‘het algehele offensief in Transsylvanië’ te staken. ■

*Het Roemeense leger steekt de
Karpaten over, in Transsylvanië
(MNIR)*

Roemenië bevond zich in een buitengewoon hachelijk situatie, aangezien het land op twee fronten in staat van oorlog was, met vier staten: Oostenrijk-Hongarije, Duitsland, Bulgarije en Turkije. De situatie werd nog verergerd door het feit dat de bondgenoten van Roemenië hun beloften niet nakwamen (het Russische leger zou in de aanval gaan in Galicië en de Geallieerden aan het front bij Thessaloniki).

Tussen 19 augustus/1 september en 24 augustus/6 september 1916 vond de veldslag bij Turtucaia plaats, waar ons leger een zware nederlaag leed tegen de Duits-Bulgaarse troepen onder aanvoering van veldmaarschalk August von Mackensen; de balans van de veldslag maakt duidelijk hoe rampzalig deze was verlopen voor het Roemeense leger, dat verliezen leed die worden geschat op 6.000 doden en gewonden, terwijl 28.000 militairen krijsgevangenen werden gemaakt.

De vergadering van het Hoofdkwartier van het Roemeense leger, die op 2/15 september 1916 in Periș plaatsvond, besloot om het actieplan van het leger aan te passen in overeenstemming met de denkbeelden van generaal Alexandru Averescu, in de zin dat, gezien de rampzalige afloop van de slag bij Turtucaia, alle inspanningen op het zuiden moesten worden gericht. Aldus werden voorbereidingen getroffen voor een offensief in het zuiden, een actie die bekendstaat onder de naam 'de operatie van Flămânda', naar de naam van de oversteekplaats over de Donau (ongeveer 25 km ten noordwesten van Giurgiu). De militaire actie bij Flămânda begon onder een gunstig gesternte, want alle gestelde doelen werden verwezenlijkt, zodat een deel van onze eenheden de rechteroever van de Donau wist te bereiken. Door ongunstige weersomstandigheden en een sterke tegenaanval van de 'Centralen' liep de operatie uiteindelijk toch op een mislukking uit. ■

De strijdkrachten van de Centrale Mogendheden steken de Donau over, gadegeslagen door veldmaarschalk von Mackensen (MNIR)

Geconfronteerd met het offensief van de Centralen was het Roemeense leger gedwongen zich verder terug te trekken. Op 6/19 oktober 1916 zetten de Duits-Bulgaarse troepen een krachtig offensief in Dobrogea in, wat erin resulteerde dat het Roemeens-Russische front werd doorbroken; de stad Constanța werd bezet.

Op 12/25 september 1916 bombardeerde de Duitse luchtmacht de stad Boekarest. Een escadrille bestaande uit vijf Duitse vliegtuigen van het type TAU BE liet in minder dan vijf minuten dertig bommen op Boekarest vallen, wat een waar bloedbad tot gevolg had: 485 doden en meer dan duizend gewonden, waaronder talloze kinderen en patiënten van getroffen ziekenhuizen.

Aan het front in Transsylvanië bezette het Roemeense leger posities op de kammen van de Karpaten. De opmars van de strijdkrachten van de Centrale Mogendheden werd op 28 september bij Oituz tot staan gebracht door het Roemeense leger onder aanvoering van generaal Eremia Grigorescu. Evenmin slaagden de Duitse en Oostenrijks-Hongaarse troepen erin het front in de richting van het Dal van de Prahova te doorbreken ('de slag om Predeal'). Na zware strijd werd wel het front in het Dal van de Jiu doorbroken. De Roemeense steden

werden de een na de ander bezet, waarna de Duitse en Oostenrijks-Hongaarse troepen een offensief inzetten in de Roemeense Vlake, met als doel Boekarest te kunnen bezetten. Tussen 16/29 november en 20 november/3 december 1916 vond de grootste militaire operatie aan het Roemeense front plaats, 'de slag om Boekarest'. Hoewel het Roemeense leger aanvankelijk de nodige successen wist te boeken, was het uiteindelijk gedwongen zich terug te trekken. Op 23 november/6 december 1916 werd de hoofdstad door het leger van de Centrale Mogendheden bezet.

De nederlaag in 'de slag om Boekarest' had twee onmiddellijke gevolgen: de terugtrekking van de regering naar Iași (20 november/3 december 1916) en de algemene terugtrekking van het leger, naar het oosten. Na een periode van vier en een halve maand van onafgebroken strijd, met aanzienlijke verliezen in mensen en materialen, was het Roemeense leger, ondanks de hele pijnlijke episode van de terugtrekking, niet definitief verslagen. De enorme offers van onze troepen – 50.000 doden, 80.000 gewonden en 110.845 krijgsgevangenen – waren niet vergeefs geweest; de vijand was er niet in geslaagd in zijn voornemen om de Roemeense deelname aan de oorlog te beëindigen. ■

*Door Duits mitrailleurvuur
neergemaakte Roemeense
soldaten in de buurt van Braşov
(MNIR)*

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **DE TERUGTREKKING NAAR MOLDAVIË**

Afgezien van de regering, de koninklijke familie, een deel van het landsbestuur en het leger gaf ook een aanzienlijk deel van de bevolking er de voorkeur aan zich terug te trekken naar Moldavië, in uiterst moeilijke omstandigheden. Mannen, vrouwen en kinderen reisden op elkaar gepakt in en op treinwagons. Een onfortuinlijke gebeurtenis vond plaats op het station van Cure, waar een trein met vluchtelingen tegen een met aardolieproducten beladen trein opbotste, een ongeval als gevolg waarvan er ongeveer 700 slachtoffers te betreuren waren!

Velen ondernamen de tocht naar Moldavië te voet, waarbij ze alles wat ze konden dragen op hun rug meezeulden of in een ossenkar vervoerden. De minister van Oorlog droeg ook de rekruten van de jaren 1917, 1918, 1919 en 1920 om naar Moldavië te gaan. Zeer vele van die jongeren (tussen 16-19 jaar), die lopend vanuit Oltenië en Walachije kwamen, verloren hun leven door gebrek aan voedsel, kleren en door... de kogels van de Duitse luchtmacht. Ook werden

zo'n 20.000 gewonden geëvacueerd tot voorbij Milcov zonder dat hun echter de noodzakelijke verzorging kon worden geboden, met als gevolg dat velen van hen de reis niet hebben overleefd. Tegelijkertijd evacueerden de autoriteiten ook de krijgsgevangenen, samen met de 30.000 staatsburgers van de landen waarmee Roemenië in staat van oorlog verkeerde.

Zij die de reis overleefden, troffen in Moldavië geen betere situatie aan. Door het gebrek aan onderdak, aan medicijnen, ziekenhuizen en artsen kregen de mensen in die tijd het beeld van een 'enorme en afschuwelijke hel'. In de vreselijke winter van 1916-1917 maakten kou, honger en ziekten (vooral vlektyfus) 300.000 slachtoffers. De graaf van de Saint-Aulaire, de Franse gevolmachtigd minister in Roemenië, wees erop dat van de 200.000 zieke soldaten er meer dan 80.000 zijn gestorven! In Iași overleden 400-500 personen per dag, die vervolgens in massagraven werden begraven. ■

Vluchtelingen uit de tijd van de terugtrekking naar Moldavië in de herfst-winter van 1916

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **DE BEZETTING**

Nadat de regering had besloten zich naar Moldavië terug te trekken, bleef twee derde van het grondgebied van het land in handen van de Centrale Mogendheden, die een zeer streng bezettingsregime instelden. Op 23 november/6 december 1916 bezette het vijandige leger de hoofdstad. In Boekarest bezetten de Duitse Generale Staf en de Komandatur de hotels Bulevard, Capşa en Athenée Palace. De keizerlijke Komandatur legde aan het gemeentehuis van de hoofdstad, direct vanaf het begin, verplichtingen op met betrekking tot de bevoorrading van de troepen en het invorderen van huizen, auto's, levensmiddelen, enzovoort. Het gebruik van elektriciteit werd gerantsoeneerd en het verlichten van winkels na zeven uur 's avonds werd verboden, terwijl ook de elektrische tram niet langer mocht rijden.

Het bezette grondgebied werd in drie zones verdeeld: 1. de oorlogszone (de districten Buzău, Râmnicu Sărat, Brăila, een deel van het district Putna en Dobrogea); 2. de vestingszone Boekarest; 3. de zone van het militaire bestuur van Roemenië, die de rest van het bezette gebied besloeg. Veldmaarschalk von Mackensen werd aangesteld aan het hoofd van het bezette grondgebied. ■

Inwoners van de hoofdstad in afwachting van de distributie van brood (MNIR)

Algauw waren armoede en ontbering aan de orde van de dag. Begin 1917 gingen brood en vlees op de bon (tussen februari en april 1917 bestond het rantsoen uit 400 gr. brood en 200 gr. vlees per persoon per week; vanaf 1 april werd het rantsoen vlees teruggebracht tot 150 gr./week). Er werden allerlei verordeningen uitgevaardigd die verboden oplegden voor het gebruiken van diverse levensmiddelen (zo was het voor banketbakkers verboden om boter en eieren te gebruiken voor cake en gebak!) en zelfs voor het vervoer per rijtuig (waarvoor speciale toestemming moest worden verkregen van de Komendatur). In het najaar van 1917 werd er zelfs opdracht gegeven tot het invorderen van roodkoper en geelkoper, een bevel op grond waarvan ook kerkklokken in beslag werden genomen.

Een reeks persoonlijkheden die niet hun toevlucht hadden gezocht in Moldavië maar bekendstonden als aanhangers van de Entente, werden gearresteerd en geïnterneerd (dr. C. Cantacuzino, Ion Pillat, familieleden van de Brăteanu's of van I. Gh. Duca, Constantin Rădulescu-Motru, Mina Minovici, de architect I. Berindei etc.).

In de bezette gebieden waren invorderingen en heffingen schering en inslag. Tot het midden van de maand november 1916 werd, als oorlogsbuit, een grote hoeveelheid graan, rundvee en aardolieproducten in beslag genomen. Troepen van de Centrale Mogendheden op doortocht door de Roemeense dorpen maakten zich op grote schaal schuldig aan roof en geweld. Alexandru Marghiloman, ondanks al zijn sympathie voor de Duitsers, tekende op hoe in Brăila de bezettingstroepen 'alles in beslag hebben genomen (...) ze hebben de stad verwoest'. Er werden niet alleen graan en runderen ingevorderd, maar ook machines en werktuigen, bossen, aardolie en de overgrote meerderheid van de levensmiddelen. De dorps- en stadsbewoners werden ook gedwongen om bepaalde hoeveelheden levensmiddelen, kledingstukken of graanproducten af te staan, op straffe van torenhoge boetes of zelfs gevangenisstraf.

Voor vervoer van de bevolking per spoor werden speciale maatregelen genomen, zodat reizigers van tevoren een speciale vergunning van de kant van de autoriteiten dienden te verkrijgen. Roemenen mochten geen pakketten verzenden, de telefoon of telegraaf gebruiken of dieren verkopen. ■

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **DE BUITENLANDSE MILITAIRE GEZANTSCHAPPEN**

Met het oog op het voortzetten van de strijd tegen de strijdkrachten van de Centrale Mogendheden was het noodzakelijk om ons leger te reorganiseren. Dit proces van de vernieuwing van het Roemeense leger nam ongeveer vijf maanden in beslag, waarbij het Roemeense opperbevel directe assistentie ontving van de kant van de buitenlandse (Franse, Italiaanse en Britse) militaire gezantschappen. Deze bestonden uit bekwame militairen, met ervaring op het gebied van de moderne oorlogsvoering, die werden ingezet als adviseurs en instructeurs aan alle hoofdkwartieren van het Roemeense leger. Ze traden op in de opleidingscentra van het Roemeense leger als adviseurs op het gebied van instructie, organisatie en militaire operaties.

Tot het Franse militaire gezantschap, dat onder leiding stond van generaal Henri Berthelot, behoorden 277 officieren, 37 piloten en luchtverkenners, 88 artsen, apothekers en dierenartsen, 4 marineofficieren en 8 intendance-officieren, alsmede een totaal van 1.150 personen van lagere rang en soldaten, onder wie talloze specialisten. De buitenlandse militaire gezantschappen hebben bijgedragen aan de vernieuwing van het Roemeense leger, terwijl ook velen die ertoe behoorden hebben gestreden en zich, zij aan zij met onze strijders, hebben opgeofferd in confrontaties met de vijand, waarmee zij het respect en de erkentelijkheid van hun nieuwe bondgenoten verwierven. ■

Koning Ferdinand, generaal Berthelot en Albert Thomas (de Franse minister van Bewapening) op inspectie aan het front (MNIR)

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **DE MILITAIRE CAMPAGNE VAN 1917**

De aanpassing en modernisering van het Roemeense leger werd geconcretiseerd met het opzetten van twee legerkorpsen (het eerste en het tweede) met 15 infanteriedivisies, 2 cavaleriedivisies, 4 regimenten voor zware artillerie en 12 luchtmachtscadrilles; de divisies 1-10 beschikten ieder ook over een regiment bergjagers (Roemeense commandotroepen). De strijdende effectieven van het Roemeense leger, zonder de ondersteunende troepen mee te rekenen, bedroegen bijna 400.000 mensen, op een totaal van de ongeveer 700.000 militairen die de strijdmacht in zijn totaliteit telde. Hierbij kwamen nog de vrijwilligerskorpsen, samengesteld uit de krijgsgevangen gemaakte Roemeense militairen van het Oostenrijks-Hongaarse leger. Aldus was het Roemeense leger, in het begin van 1917, in staat om zich succesvol te verweren tegen de oprukkende legers van de Centrale Mogendheden.

Tussen 11/24 juli en 19 juli/1 augustus 1917 vond in Mărăști een van de belangrijkste confrontaties aan het Roemeense front plaats. De veldslag begon toen eenheden van het Tweede Leger, in samenwerking met het Russische Vierde Leger, een krachtig offensief inzetten. Onze troepen slaagden erin om een doorbraak te forceren van 20 km over een breedte van 30 km op de plaats waar twee groepen van de vijandige strijdkrachten bijeenkwamen. Hierbij werden 30 dorpen bevrijd. Het Roemeense leger kreeg hierbij '32 officieren, 2761 manschappen en een grote hoeveel oorlogsmaterieel in handen'. Het totale verlies aan Roemeense kant in deze veldslag bedroeg 110 officieren en 4.782 soldaten, doden, gewonden en krijgsgevangenen. Helaas kon het succes van de slag bij Mărăști niet voldoende worden uitgebuit vanwege de situatie die was ontstaan door de terugtrekking van de Russische strijdkrachten, wat leidde tot het staken van het offensief. Toch vormde dit een onmiskenbaar tactisch succes, omdat het front in het dal van de Putna kwam te liggen en het geplande Duitse offensief in de zone Nâmoloasa werd uitgesteld. ■

*Roemeense soldaten in de
loopgraven in de winter van 1917
(MNIR)*

Het door het Roemeense leger in Mărăști behaalde succes werd voortgezet met een overwinning in de grote confrontatie bij Mărășești (24 juli/6 augustus – 6/19 augustus 1917). De Slag bij Mărășești begon op de ochtend van de dag van 24 juli/6 augustus 1917, toen de vijand de aanval inzette, na zich hierop te hebben voorbereid door middel van een artilleriebombardement dat acht uur had geduurd. In de loop van de veldslag slaagden de Roemeense militairen erin, ten koste van zware offers, de Duitse opmars te stuiten. Na 14 dagen van felle gevechten was de vijand teruggeslagen. De verliezen van het Roemeense leger beliepen 610 officieren en 26.800 soldaten – doden, gewonden en vermisten – en die van het Duitse leger 60.000-65.000 militairen.

Tegelijkertijd met de slag bij Mărășești vond de derde slag bij Oituz plaats (26 juli/8 augustus – 21 augustus/3 september 1917). Ook deze liep uit op een nederlaag voor de Duits-Oostenrijks- Hongaarse legers, die ongeveer 14.000 militairen, verloren – doden, gewonden en vermisten – zonder de heldhaftige weerstand van onze troepen te kunnen breken. De Roemeense overwinningen slaagden erin een van de krachtigste offensieven van de Centrale Mogendheden aan het oostfront te stuiten en belemmerden dezen enige tijd om door te stoten naar Rusland. ■

Koningin Maria en koning Ferdinand verlenen decoraties aan soldaten en officieren die zich hebben onderscheiden tijdens de strijd bij Mărășești (MNIR)

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **DE ROEMEENSE LUCHTMACHT**

Op het moment dat Roemenië de oorlog inging, beschikte het Roemeense Luchtmachtkorps over 44 vliegtuigen, 97 piloten en 84 luchtverkenners. Gedurende het eerste deel van de campagne voerden de piloten verkenningsmissies uit en lieten ze bommen vallen op het noordwestelijke front in Transsylvanië en op het zuidelijke front. Het eerste Duitse toestel werd neergehaald op 16 september 1916, in de omgeving van Slobozia, door een bemanning bestaande uit luitenant-vlieger Panait Colet en sergeantverkenner Ioan Gruia, aan boord van een Farman 40. In de periode augustus-december 1916 behaalde de Roemeense luchtmacht nog 5 overwinningen in de lucht. De luchtvaarders hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het verloop van de grote veldslagen van augustus-september 1917; tot in het jaar 1919 werden er 83 overwinningen in de lucht behaald, terwijl nog eens 50 vijandelijke toestellen zijn neergehaald door luchtafweergeschut. ■

Het vliegtuig Farman 5 met aan boord Radu Irimescu en Grigore Gafencu (MNIR)

1916-17-

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **DE GENEESKUNDIGE DIENST / HET RODE KRUIS**

Tijdens de Eerste Wereldoorlog leverde het Rode Kruis een belangrijke bijdrage aan het verzachten van het lijden van de gewonde militairen, van de vluchtelingen en van de burgerbevolking. Gesteund door een indrukwekkend aantal vrijwilligers doorstond het Roemeense Rode Kruis de vuurproef van de Eerste Wereldoorlog. Ook koningin Maria zette zich persoonlijk in om initiatieven ter ondersteuning van de gewonden te bevorderen. In deze moeilijke jaren voor het land verpleegde het Roemeense Rode Kruis meer dan 150.000 gewonden in zijn eigen ziekenhuizen, verzorgde voedsel voor militairen, vluchtelingen en de door het conflict getroffen burgerbevolking, hielp om briefwisseling tussen krijgsgevangenen en hun familie mogelijk te maken, en steunde met voedsel en kleding de Roemeense gevangenen in de kampen van de vijand. ■

Koningin Maria onderscheidde zich door haar inzet bij de verzorging van zieken en gewonden, waaraan ze de bijnaam 'Moeder van de Gewonden' te danken had (ANR)

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **VRIJWILLIGERS UIT TRANSSYLVANIË EN BOEKOVINA**

Aan het einde van 1916, in de dramatische omstandigheden waarin Roemenië zich bevond, deed de regering van Ion I.C. Brătianu een beroep op de Russische regering voor de oprichting van een eenheid bestaande uit vrijwilligers uit Transsylvanië en Boekovina, die in het Oostenrijks-Hongaarse leger hadden gediend en door het tsaristische leger krijgsgevangen waren gemaakt. De operatie van het ‘verzamelen’ van Roemeense gevangenen in Rusland verliep echter nogal moeizaam, zodat de eerste militairen van het Transsylvanische Vrijwilligerskorps pas op 27 mei/9 juni 1917 in Iași arriveerden om aan de zijde van het Roemeense leger te strijden. De plaatselijke bevolking bereidde hun een enthousiast welkom. ‘De aankomst van de trein die 130 officieren en 1.500 soldaten aanvoerde, wekte in Iași een onbeschrijflijk enthousiasme... Generaal Prezan heette hen welkom en kuste hen.’ De volgende dag, op 8 juni 1917, legden de vrijwilligers de plechtige eed aan het vaderland af. Nog eens 650 vrijwilligers arriveerden in Iași op 20 juli 1917, waarna nog een derde groep aan het einde van augustus uit Rusland zou komen. Tot het einde van het jaar 1917 arriveerden er in Moldavië meer dan 8.000 vrijwilligers.

De Transsylvanische vrijwilligers namen deel aan de grote veldslag bij Mărășești en velen van hen werden onderscheiden met lintjes en medailles voor op het slagveld getoonde moed. Het sluiten van vrede met Duitsland, in het voorjaar van 1918, had ook tot gevolg dat het Korps van Roemeense Vrijwilligers werd ontbonden, waarna de soldaten werden ingezet voor diverse werkzaamheden en de officieren andere taken kregen in de ondersteunende diensten van het leger. Na de afkondiging van de hernieuwde mobilisatie van het Roemeense leger in het najaar van 1918 werd het Korps van Roemeense Vrijwilligers opnieuw ‘geactiveerd’. Het maakte deel uit van de eerste militaire eenheden die het bevrijde Boekarest binnentrokken. Eenheden bestaande uit vrijwilligers waren ook opgericht in Italië en Frankrijk. ■

Vrijwilligers uit Transsylvanië en Boekovina op het plein Piața Unirii in Iași, in een gezamenlijke rondedans met de inwoners van de stad, juni 1917 (MNIR)

ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **ROEMEENSE KRIJGSGEVANGENEN IN DUITSE KAMPEN**

In 1918 werden er, via het Internationale Rode Kruis, lijsten verzameld met de namen van meer dan 135.000 Roemenen die krijgsgevangen waren gemaakt door de vijandelijke legers (81.540 in Duitsland, 33.975 in Oostenrijk-Hongarije, 13.590 in Bulgarije en 6.795 in Turkije). In de bezette gebieden bevatten de lijsten met gevangenen 51.783 namen. Op grond van later onderzoek is het aantal krijgsgevangenen bijgesteld: in Duitsland 147.891, in Oostenrijk-Hongarije 51.000, in Bulgarije 25.000 en in Turkije 6.000. De door de Duitse legers krijgsgevangen gemaakte Roemenen werden opgesloten in minstens 172 kampen. Dat was de uitkomst van het onderzoek dat het Roemeense Rode Kruis in 1919 heeft uitgevoerd, door het analyseren van de

correspondentie die door de Roemeense krijgsgevangenen naar huis was gestuurd. De levensomstandigheden van de gevangenen waren erg zwaar en het sterftecijfer was buitengewoon hoog. Een rapport uit 1920 heeft vastgesteld dat in het kamp van Tuchel 2.460 Roemeense krijgsgevangen zijn overleden, om verschillende redenen: ondervoeding, kou en epidemieën. De meesten van hen werden samen met Russische soldaten begraven in massagraven. In het kamp van Stralsund, op een eiland in de Baltische zee, bevond zich een belangrijk aantal Roemeense officieren die door de Duitsers krijgsgevangen waren gemaakt (inbegrepen een generaal). ■

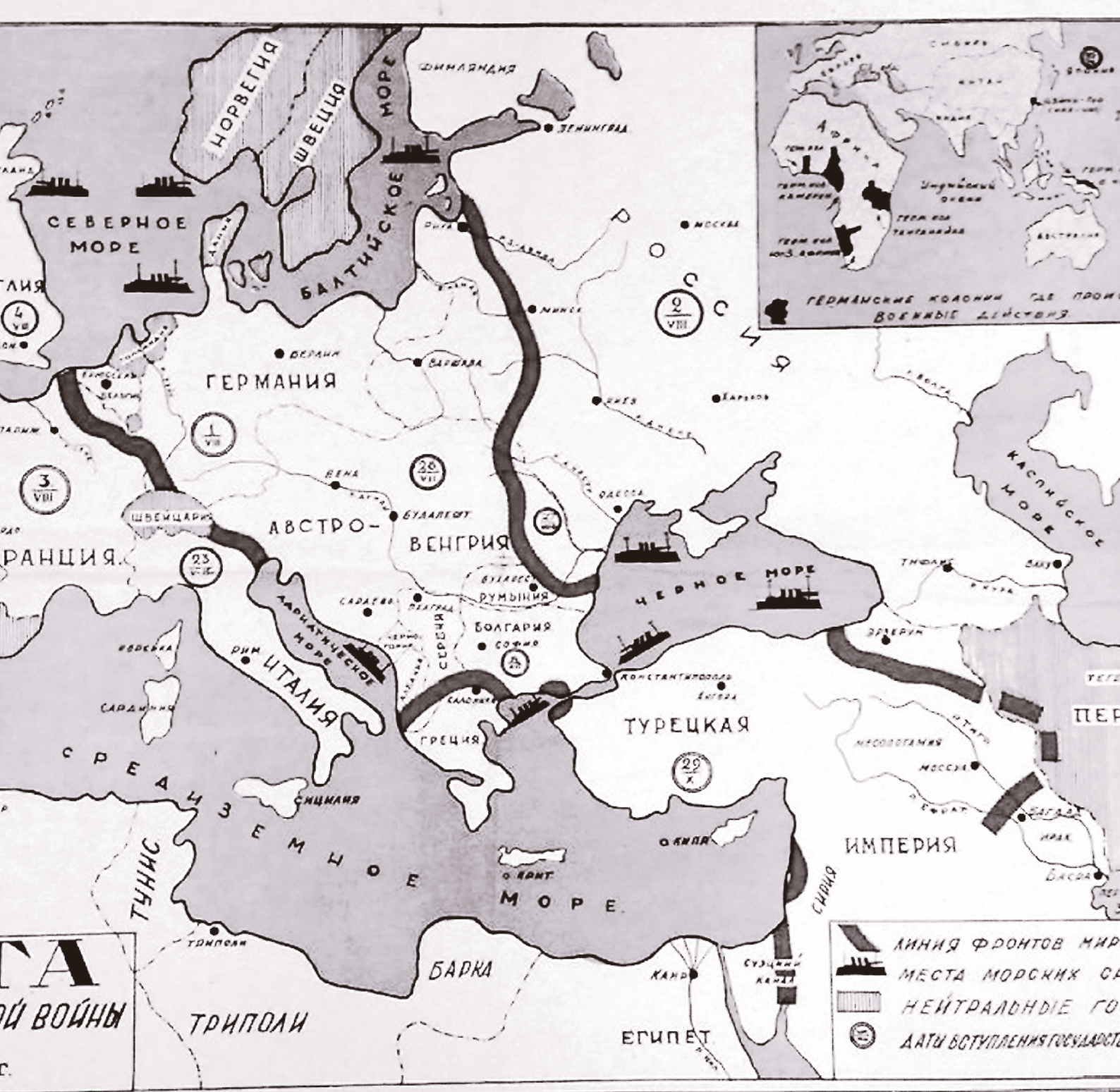
ROEMENIË TIJDENS DE OORLOG. **DE VREDE MET DE CENTRALE MOGENDHEDEN (1918) HET EINDE VAN DE OORLOG**

De gebeurtenissen in Rusland leidden ertoe dat de in de zomer van 1917 behaalde overwinningen niet ten volle konden worden uitgebuit. Na ondertekening van de wapenstilstand van Brest-Litovsk, tussen Rusland en de Centrale Mogendheden, was het voor het Roemeense leger, dat aan hetzelfde front streed als het Russische, onmogelijk geworden om de strijd voor te zetten. Roemenië was volledig geïsoleerd nu de verbindingswegen met de westerse bondgenoten waren afgesloten. Op 4 december 1917, tijdens de vergadering van de Ministerraad waar ook koning Ferdinand aan deelnam, werd besloten om de onderhandelingen te openen voor het sluiten van een wapenstilstand met Duitsland. Deze onderhandelingen werden gevoerd door de nieuwe premier, Alexandru Averescu, vervolgens door Alexandru Marghiloman (die Averescu's plaats aan het hoofd van de regering had overgenomen). Op 24 april/7 mei 1918 werd in Boekarest het Vredesverdrag tussen Roemenië en de Centrale Mogendheden gesloten. Het verdrag was hard en vernederend voor ons land, dat gedwongen werd om grondgebied af te staan aan Bulgarije en Oostenrijk-Hongarije en werd verplicht om het

volledige overschot aan olie, graan en andere goederen aan Duitsland af te staan. Koning Ferdinand weigerde het verdrag te ratificeren, zodat het nooit in werking is getreden.

Op 24 oktober/6 november 1918 bood het kabinet van Alexandru Marghiloman zijn ontslag aan, waarna koning Ferdinand de taak van het vormen van een nieuwe regering toevertrouwde aan generaal Constantin Coandă. Drie dagen later richtte de Roemeense regering een ultimatum aan veldmaarschalk von Mackensen, de opperbevelhebber van de Duits-Oostenrijkse bezettingsmacht, waarin werd geëist dat hij het land zou verlaten. Op 28 oktober/10 november 1918 staken de geallieerde strijdkrachten de Donau over bij Giurgiu. De hernieuwde mobilisatie van het Roemeense leger werd afgekondigd en, in overeenstemming met het bevel van de Roemeense Generale Staf, kregen de eenheden opdracht om tegelijkertijd Transsylvanië, Walachije en Dobrogea binnen te trekken. Op 18 november/1 december 1918 traden koning Ferdinand en koningin Maria Boekarest binnen, aan het hoofd van de troepen. ■

*De ondertekening van het
Vredesverdrag tussen Roemenië
en Duitsland in Boekarest (MNIR)*

ГА
ой войны

BESSARABIË TIJDENS DE GROTE OORLOG

Volgens de statistieken werd in de periode 1914-1916 12% van de bevolking van Bessarabië gemobiliseerd voor de oorlog op alle fronten. Van de rest van de bevolking werden hulpgoederen ingenomen voor de legers aan het front. De zemstvo's en steden maakten deel uit van de pan-Russische organisaties voor het inrichten van hospitalen aan en achter het front en het leveren van levensmiddelen en kleding. Er waren comités van het Rode Kruis opgericht voor het inzamelen van fondsen, voor het inzetten van materieel en personeel of voor het helpen van de gezinnen van de gemobiliseerden.

Zodra Roemenië de oorlog inging, werd Bessarabië 'binnengevallen' door Russische legers op doortocht en door de groepen die daar achteraan kwamen: depots (voor munitie en dieren), regimenten in recuperatie, veldhospitalen of konvooien met gewonden. Niet minder dan 300.000 mannen uit Bessarabië werden gemobiliseerd voor het tsaristische leger. Nog eens tienduizenden personen werden ingezet voor het aanleggen van versterkingen. De burgerbevolking had het meest te lijden, want deze werd onderworpen aan allerlei invorderingen en misstanden van de kant van de, militaire en civiele, tsaristische autoriteiten. ■

De gebeurtenissen in Rusland aan het einde van 1917 gaven de nationale beweging in Bessarabië een nieuwe impuls. Op 21 november/4 december 1917 werd de vergadering van de Landsraad geopend, die door de Roemenen van Bessarabië was verkozen als hun eigen bestuursorgaan. Op 2/15 december 1917 riep de Landsraad in Chişinău de Democratische Federatieve Moldavische Republiek uit, waarvan Ion Inculeţ tot president werd verkozen. Op verzoek van de autoriteiten in Chişinău trok het Roemeense leger toen Bessarabië binnen. Een delegatie van de Landsraad die naar Iaşi was gekomen, riep de hulp van de Roemeense regering in om de orde te herstellen en de levens van de burgers van Bessarabië te beschermen, waar een situatie heerste van chaos en onveiligheid, veroorzaakt door het zich terugtrekkende Russische leger. Op 13/26 januari 1918 stak de Elfde Divisie onder aanvoering van generaal Ernest Broşteanu de rivier de Prut over en trok de hoofdstad van de republiek binnen om zich ter beschikking te stellen van de Landsraad.

Op 24 januari/6 februari 1918 riep de Landsraad de onafhankelijkheid van de Moldavische Republiek uit om vervolgens, op 27 maart/9 april 1918, te besluiten tot de vereniging van Bessarabië met Roemenië. Dit historische besluit van de Landsraad werd aangenomen met 86 stemmen voor en drie tegen (twee Oekraïense en één Bulgaarse afgevaardigde), terwijl 36 afgevaardigden zich van stemming onthielden. De ratificatie van de vereniging van Bessarabië met Roemenië kwam tot stand op 9/22 april 1918, na ondertekening van Koninklijk Decreet nr. 842. Twee vertegenwoordigers van de provincie tussen de Prut en de Nistru – Ion Inculeţ și Daniel Ciugureanu – traden toen toe tot de door Alexandru Marghiloman geleide regering. ■

BOEKOVINA TIJDENS DE GROTE OORLOG

De algemene mobilisatie van de inwoners van Boekovina werd afgekondigd op 30 juli 1914. De meeste soldaten uit Boekovina maakten deel uit van regimenten van Divisie 43 Landweer, die bij het uitbreken van de oorlog waren gelegerd aan de rivier de Nistru, met als opdracht Galicië en Boekovina te verdedigen tegen de tsaristische legers.

Na een reeks confrontaties, waar ook soldaten uit Boekovina van Brigade 35 bij betrokken waren, bezette het Russische leger de stad Cernăuți (2 september 1914). Op 21 oktober 1914 bezetten de Oostenrijkers de stad opnieuw. Bij die gelegenheid werd ook een korps van vrijwilligers uit Boekovina gerekruteerd (het Korps van Roemeense legionairs), dat uit 1.500 man bestond. Een aanzienlijk deel van hen zou kort na de oprichting van het korps sneuvelen, wat ertoe leidde dat de keizerlijke strijdkrachten zich terugtrokken toen de Russen een nieuw offensief inzetten.

Op 26 november 1914 werd de hoofdstad van de provincie opnieuw bezet door de Russen, wat ook gebeurde met de steden Storojineț, Siret, Câmpulung, Suceava, waarna de opmars van de tsaristische strijdkrachten werd gestuit in het Dal van de Bistrița, waar in de winter van 1914-1915 een stellingenoorlog werd gevoerd. In februari 1915 hervatte het Oostenrijkse leger het offensief in Boekovina en bracht daarbij de verloren steden, inbegrepen Cernăuți, opnieuw onder keizerlijke controle. Nadat in de zomer van 1916 het 'Brusilov-offensief' was ingezet, nam het Russische leger opnieuw Cernăuți in en veroverde ook een groot deel van het grondgebied van Boekovina, met uitzondering van het pretoriaat Dorna. De civiele en kerkelijke autoriteiten namen vervolgens hun toevlucht tot Praag. ■

EIDERHAUS

12

In juli-augustus 1917 vond het Duits-Oostenrijks-Hongaarse tegenoffensief plaats, als gevolg waarvan Oost-Galicië en Boekovina werden bezet (op 3 augustus 1917 waren de legers van de Centrale Mogendheden in Cernăuți). Het Roemeense leger was gedwongen om troepen naar het zuidoosten van Boekovina te sturen ter ondersteuning van de rechterflank van het front, in omstandigheden waarin het Russische leger volledig op drift was geraakt. Na de Vrede van Buftea-Boekarest (maart 1918) werden de Roemeense troepen teruggetrokken uit Boekovina om plaats te maken voor de Oostenrijks-Hongaarse en Duitse eenheden.

In het najaar van 1918, tegen de achtergrond van de ineenstorting van het Oostenrijks-Hongaarse Rijk en van de Oekraïense aanspraken op het grondgebied van Boekovina, werd in Cernăuți de Nationale Roemeense Raad van Boekovina in het leven geroepen. Deze raad nam feitelijk het bestuur van deze provincie over door een regering te vormen onder leiding van Iancu Flondor. Op 11 november 1918 trok de Achtste Divisie van het Roemeense leger, onder aanvoering van generaal Zadic, Cernăuți binnen.

Op 15/28 november 1918 besloot het Algemeen Congres van Boekovina, bijeengekomen in Cernăuți, tot aansluiting van dit grondgebied bij Roemenië. ■

DE INWONERS VAN TRANSYLVANIË TIJDENS DE GROTE OORLOG

Aan het begin van de twintigste eeuw was Transsylvanië onderdeel van de Oostenrijks-Hongaarse monarchie, gelegen in het oostelijk deel ervan, aan de grens met Roemenië. Transsylvanië, een gebied dat diverse bevolkingsgroepen en religies kende, werd hoofdzakelijk bevolkt door drie etnische hoofdgroepen, Roemenen, Magyaren en Saksen, waarnaast er, in geringere aantallen, Joden, zigeuners, Slowaken, Roethenen en anderen woonden. Hoewel ze de meerderheid vormden, waren de Roemenen de bevolkingsgroep die, vanuit een politiek, cultureel en bestuurlijk oogpunt gezien, het slechts vertegenwoordigd was.

Op 26 juli 1914 kondigde de regering in Budapest de uitzonderingstoestand af in geheel Transsylvanië. Tegelijkertijd werd er overgegaan tot de mobilisatie en inlijving van de eerste militairen. Voor de Roemeense officieren en soldaten leidde het feit dat ze onder de wapens werden geroepen tot een nogal tegenstrijdige houding. Een houding die schommelde tussen onderworpenheid en afwijzing, een gevolg van een verminderde loyaliteit ten opzichte van de Dubbelmonarchie en een gestaag groeiende toegenegenheid ten aanzien van de eigen natie, ten nadele van het keizerlijke patriottisme. Deze houding van de Roemenen werd in grote mate bepaald door de neutrale positie van Roemenië ten opzichte van de twee strijdende partijen. ■

Gedurende de vier jaar van de oorlog leverde Transsylvanië 926.500 soldaten en officieren, gerekruteerd uit de rangen van de Roemenen, Magyaren, Saksen, Joden, zigeuners en andere bevolkingsgroepen. Van hen waren 52,27% (484.924) Roemenen en 27,75% (257.110) Magyaren, terwijl de rest deel uitmaakte van de overige etnische minderheden.

Militair gezien werden de bijna een miljoen Transsylvanische soldaten en officieren ingelijfd in de korpsen van Legers XII (voor Transsylvanië), VI (voor Sătmar en Maramureş), VII (voor Bihor), onderverdeeld in 624 K.u.K-bataljons en 288 bataljons Honveds (Hongaarse landweer). Ongeveer 2000 rekruten werden ingelijfd in de keizerlijke marine.

De meeste van die militaire eenheden, die voornamelijk uit infanterie bestonden en niet zozeer uit cavalerie en artillerie, werden ingezet voor de strijd aan het front in Galicië, tegen Rusland, en aan het Italiaanse front, waar ze deelnamen aan de slag bij Isonzo.

Het jaar 1916 betekende een 'keerpunt', in de geschiedenis van Transsylvanië, toen Roemenië zijn neutraliteit opgaf en zich aansloot bij de Entente. In de nacht van 14/27 op 15/28 augustus staken de Roemeense legers de Karpaten over naar Transsylvanië, wat leidde tot een groot enthousiasme bij de Roemeense bevolking in zuidoost-Transsylvanië. ■

*In de rotsen uitgehouwen
schuilplaatsen voor soldaten,
waarschijnlijk aan het
Italiaanse front. Op de foto
is te zien dat de ingang mede
werd beschermd door een daar
geplaatst standbeeld van de
Heilige Maagd, waarschijnlijk
meegenomen uit een kerk
(Collectie Soó-Zöld, Cluj)*

Na de terugtrekking van het Roemeense leger besloten veel Roemenen uit Transsylvanië om in ballingschap te gaan in het Oude Koninkrijk uit angst voor represailles van de kant van de Oostenrijks-Hongaarse autoriteiten. In de meeste recente analyses hiervan is sprake van een aantal van 80.000 personen die besloten om na de gebeurtenissen van 1916 de Roemeense grens over te steken.

Ook dient te worden vermeld dat het feit dat Roemenië in 1916 de oorlog inging, niet alleen uitwerking had op het interne Transsylvanische front, maar ook op het gedrag van de Roemeense soldaten in het Habsburgse leger. De eersten die reageerden op het offensief van de Roemeense troepen in Transsylvanië in 1916, waren de soldaten aan het Galicische front, waar het aantal deserteurs uit het Russische leger plotseling toenam. Een soortgelijk gedrag vertoonden ook de Roemeense gevangenen in Rusland, die erom vroegen om opgenomen te worden in speciale eenheden om zij aan zij met de Roemeense troepen te strijden. Van de ongeveer 120.000 door de Russen krijgsgevangen genomen uit Transsylvanië afkomstige soldaten, hebben 40.000 erom gevraagd om ingelijfd te worden in het Roemeense leger.

De ineensstorting van de Dubbelmonarchie in het najaar van 1918 bood de voormalige strijdende eenheden de gelegenheid om naar huis terug te keren. De uit Roemenen bestaande eenheden leverden een belangrijke bijdrage aan het verwijderen van het Oostenrijks-Hongaars bestuur in Transsylvanië, aan het uitschakelen van de militaire eenheden die het oude regime trouw waren gebleven en, niet in de laatste plaats, aan de verwezenlijking van de vereniging van Transsylvanië met Roemenië. Op 1 december 1918 werd, na de Grote Nationale Bijeenkomst in Alba Iulia, een resolutie betreffende de vereniging van Transsylvanië met het moederland aangenomen. De vereniging van Transsylvanië met Roemenië werd geratificeerd door middel van de decreet-wet van 11/24 december 1918. Tot de definitieve organisatie van Groot-Roemenië zouden de openbare diensten in Transsylvanië worden geleid door een Bestuursraad. ■

Colofon

Deze uitgave verscheen naar aanleiding van de tentoonstelling 'Roemenen en de Grote Oorlog' Boudewijngebouw, Brussel | 4 tot en met 19 december 2014
De tentoonstelling is een realisatie van het Nationaal Museum voor Geschiedenis van Roemenië, in samenwerking met de Ambassade van Roemenië in Brussel, het Roemeens Cultureel Instituut en het Departement internationaal Vlaanderen.

Coördinatie tentoonstelling

Cornel Constantin Ilie

Coördinatie brochure

Gaston Pulinckx en Joke Dieryckx | Vlaamse overheid – Departement internationaal Vlaanderen

Auteurs

Cornel Constantin Ilie en Ana-Victoria Sima

Beeldmateriaal

AMAE – Archivele Ministerul Afacerilor Externe (Archief van het Ministerie van Buitenlandse Zaken)

ANR – Arhivele Naționale ale României (Nationaal Archief van Roemenië)

Collectie Soó-Zöld, Cluj

gr-czernowitz.livejournal.com

LOC – Library of Congress (Bibliotheek van het Congres)

MNIM – Chișinău Muzeul Național de Istorie a Moldovei (Nationaal Museum voor Geschiedenis van de Republiek Moldavië)

MNIR – Muzeul Național de Istorie a României (Nationaal Museum voor Geschiedenis van Roemenië)

Coverbeeld

De koninklijke en prinselijke familie van Roemenië (MNIR)

Grafische vormgeving

Guy Adam | Vlaamse overheid – Het Facilitair Bedrijf – Digitale Drukkerij

Druk

Franky Van Varenberg | Vlaamse overheid – Het Facilitair Bedrijf – Digitale Drukkerij

Verantwoordelijke uitgever

Koen Verlaeckt | Departement internationaal Vlaanderen

Boudewijnlaan 30 bus 80, 1000 Brussel

www.2014-18.be | 2014-18@iv.vlaanderen.be

Depotnummer

D/2014/3241/336

© Vlaamse overheid | Departement internationaal Vlaanderen, 2014